

DE MOEDER VAN JONAS (24) KOOS VOOR EUTHANASIE NA 16 JAAR ONDRAAGLIJK PSYCHISCH LIJDEN

‘Ze wenste bij het afscheid dat ik gelukkig zou worden. Iets wat haarzelf niet gelukt was’

12/04/2014 | Veerle Vivijs, foto's Fred Debrock

‘Drie weken vooraf kondigde ze aan dat ze uit het leven zou stappen. Die drie weken staan voor altijd in mijn geheugen gegrift.’ Jonas, 24 jaar en enig kind van Katie, vertelt over het ondraaglijk psychische lijden van zijn moeder, en over haar keuze, uiteindelijk, voor euthanasie. ‘Ze wou het al jaren, maar ze heeft gewacht tot ik mijn diploma had.’ Veerle Vivijs, foto's Fred Debrock

5 FOTOS

‘We hebben samen de doodsbrieven geschreven, zijn samen naar de begrafenisondernemer geweest. Ze wilde niet dat ik er achteraf alleen naartoe moest. Heel vreemd, de persoon over wie het ging die erbij was’

Het valt Jonas zwaar om het verhaal te vertellen. Tijdens het gesprek stopt zijn stem geregeld, schieten de tranen in zijn ogen en grijpt hij naar een zakdoek. Toch wil hij er graag over praten. ‘Ik verwerk het liever door erover te praten dan er in mijn eentje aan te denken. En zij wilde graag dat ik het uitlegde, dat mensen het zouden begrijpen.’

Het was een vrijdagavond, afgelopen herfst. 25 oktober 2013. 'Ik kwam terug van mijn kot, zoals gewoonlijk. Ik woonde in het weekend nog bij mijn mama. Ik zag meteen dat het niet goed ging met haar, maar dat was de laatste tijd wel vaker zo. Toen ze me zei dat ze me iets moest vertellen, had ik meteen een slecht voor gevoel. Mijn papa, haar ex-man, was me in de week al komen voorbereiden, om de schok iets draaglijker te maken. Hij zei: "Je weet toch dat mama niet oud zal worden?" Ik begreep wat hij bedoelde, maar je wilt niet dat dat gebeurt. Je wilt er niet over nadenken. Mama had me wel, sinds ik in juni mijn diploma van bio-ingenieur had behaald, meer en meer laten zien hoe erg ze eraan toe was. Voordien had ze haar ellende nog zo veel mogelijk verstoopt voor mij.'

'Het was zo'n schok toen ze het zei. Ik ben heel emotioneel geworden, we hebben veel geweend die avond. Ik heb alle vragen gesteld die in me opkwamen. De belangrijkste: of ik haar nog kon tegenhouden? Het had geen zin, het was een uitgemaakte zaak, ze was er al jaren mee bezig. Ze zei dat ze totaal geen toekomst meer voor zichzelf zag, dat elke dag een lijdensweg was. Ik wist wel dat ze zwaar depressief was, al lang, maar niet dat het zo ondraaglijk was. Ze was heel bang om het mij te vertellen, ze dacht dat ik boos zou zijn. Ik was er kapot van, natuurlijk, heel verdrietig. Maar niet boos. Aanvaarden was niet zo moeilijk, begrijpen wel. De euthanasie bleek al gepland voor drie weken later, donderdag 14 november. Nauwelijks drie weken had ik haar nog bij me. Ze wilde die periode voor mij niet te lang maken, om mij te beschermen. Dat was altijd een rode draad in haar relatie met mij: mij behoeden voor pijn.'

Samen naar het graf

'Of we nog enkele leuke dingen konden doen, heb ik haar gevraagd. Dat was er de jongste jaren niet veel meer van gekomen. Ik studeerde en zat op kot. Ik wilde die laatste drie weken mooie herinneringen vergaren en zij deed in die periode alles wat ik wilde, om het voor mij zo makkelijk mogelijk te maken. We zijn samen naar het dierenpark Planckendael geweest, net als vroeger. We vonden dat altijd leuk. Ik heb mijn fototoestel meegenomen, wilde nog zo veel mogelijk foto's van haar maken. We zijn ook nog naar de Marollen in Brussel geweest. Dat deden we samen met mijn papa, omdat we dat lang geleden ook deden, toen ze nog samen waren en het nog goed ging met haar. Ik wilde daar graag samen iets vinden, om in mijn appartement te zetten. Iets wat zij mooi vond en wat me aan haar zou doen denken. We hebben het uiteindelijk gevonden in een stripwinkel: een porseleinen beeldje van Kuifje. We zijn allebei verzot op die figuur en op de strips. Het staat nu in mijn woonkamer.'

'We hebben natuurlijk ook heel veel gewoon gepraat, thuis. Om alles duidelijk te maken, alles uit te praten en om over het verleden te praten. Want daarover zou ik later niets meer kunnen vragen. Ze heeft me ook getoond waar alles ligt, de belangrijke papieren, de verzekering, de akte van het huis. Dat was allemaal heel emotioneel, heel vermoeiend. Ik probeerde een evenwicht te vinden: ik wilde zo veel mogelijk bij haar zijn, omdat ik het de rest van mijn leven niet meer zou kunnen, tegelijk waren al die zware gesprekken ook ontzettend belastend. Dus probeerde ik ook nog andere dingen te doen die mijn gedachten konden verzetten. Die drie weken waren de zwaarste van mijn leven, te zwaar voor woorden.'

'De laatste dag waren we bezig in het huis om de laatste praktische dingen te regelen en nog wat te praten. Maar ik wilde ook nog even het huis uit. Toen zijn we naar het kasteel van Horst geweest, in Holsbeek. Dat was een van haar favoriete plekken, ze ging daar graag iets drinken.'

Het was allemaal erg onwezenlijk, alsof er niets aan de hand was. Terwijl ze er binnen 24 uur niet meer zou zijn. Daarna zijn we zelfs nog even naar de begraafplaats geweest, naar de plek waar haar urne zou komen. Twee weken later stond ik er opnieuw, zonder haar.'

Elke dag een dag te veel

'Mijn mama heeft altijd veel rekening gehouden met mij. Ik was het enige in de wereld waarvoor ze nog zo lang heeft geleefd, zei ze. Ze wou al jaren uit het leven stappen, maar ze heeft gewacht tot ik mijn diploma had. Omdat ze bang was dat ik anders misschien niet de moed zou hebben om mijn studies af te maken. Dat vind ik ontzettend lief.'

'Ze wilde ook niet dat ik me zorgen moest maken over praktische en financiële zaken. Ze is zelf nog naar de notaris gestapt om alles voor mij te regelen, we hebben samen de doodsbrieven geschreven, zijn samen naar de begrafenisondernemer geweest. Ze wilde niet dat ik er achteraf alleen naartoe moest. Dat was heel vreemd, de persoon over wie het ging die erbij was. Ze heeft nog veel andere lieve dingen gedaan. Op mijn vraag heeft ze haar herinneringen aan mij en haar wensen voor mij in een schriftje opgeschreven. Ik ben heel blij dat ik dat nu heb. Het is heel pijnlijk dat ze er niet meer is, maar de manier waarop ze het heeft aangepakt, was zo mooi.'

'Ze heeft me ook uitgelegd waarom haar liefde voor mij niet voldoende was om te blijven leven: "Natuurlijk is mijn liefde voor jou ontzettend groot, maar die liefde alleen kan mij niet genoeg levensvreugde geven om alle dagen door te komen." Ik was het enige waaraan ze zich nog optrok. Maar ik was op een leeftijd waarop ik meer en meer mijn eigen weg zou gaan, ik was ook net gaan samenwonen. Dat vond ze prima en logisch. Ze wou niet alle druk op mij leggen, ze wilde me niet opzadelen met zo'n zware verantwoordelijkheid.'

'Mijn mama was al zestien jaar chronisch depressief en had ook angststoornissen. Ze was bang voor alles wat nieuw was. Zo durfde ze de laatste jaren niet meer op vakantie en had ze snel last van stress. De laatste tijd lag ze heel dikwijls overdag in bed, omdat ze de moed niet meer had om eruit te komen. Ze voelde zich ellendig. Het voelt aan als fel ziek zijn, vertelde ze me. Ze sleepte zich door de dagen, elke dag was er te veel aan.'

Falende hulpverlening

'Hoe het zover is kunnen komen? Ik denk dat ze aanleg had voor depressie. Bovendien had ze een heel ongelukkige jeugd. Haar vader had al zes kinderen toen hij met haar moeder, zijn tweede vrouw, trouwde. Hij was al oud en wilde eigenlijk geen kinderen meer. Hij schreeuwde vaak tegen mijn mama, sloeg haar. Haar ouders waren nooit thuis, alleen met hun job bezig, ze is opgevoed door kindermisjes. Een warme thuis heeft ze niet gekend. Ze had ook een negatief zelfbeeld.'

'Later is ze een eerste keer getrouwd en gescheiden, dan een tweede keer met mijn papa en opnieuw gescheiden. De enige gelukkige jaren waren toen ik geboren ben, tot ik een jaar of vijf was. Daarna begonnen de spanningen met mijn vader en is het achteruitgegaan. Ze heeft nog één keer een nieuwe relatie gehad, zo'n vijf jaar geleden. Toen was ze al erg depressief. Ik zag veel verbetering bij haar, ik hoopte dat het de aanzet was om eruit te geraken. Maar toen liet die man haar zitten en zag ze voor zichzelf geen enkele kans meer om ooit nog iemand toe te laten. Daarna ging het bergaf.'

‘Ze heeft voor mij een map gemaakt met alles wat op haar betrekking heeft: verslagen van psychologen en psychiaters, artikels over haar ziekte, eigen notities over haar verleden. Ik heb die een tijd geleden eens opengedaan, maar ik kreeg meteen de tranen in mijn ogen. Ik kan het nog niet.’

‘Weet je, ze heeft zo haar best gedaan om beter te worden. Ze is in behandeling geweest bij verschillende psychiaters en psychologen, heeft verschillende therapieën gevolgd. Zes maanden in het psychiatrisch centrum in Kortenberg, een jaar in Leuven. Ze heeft langdurig medicatie genomen, die zware bijwerkingen had. Ze heeft echt afgezien. Ze was ook bitter tegenover de hulpverlening. Omdat niemand haar kon helpen. Ze vond dat de hulpverlening voor psychische ziekten nog veel tekortschoot, ze was ontgoocheld omdat de geneeskunde nog niet ver genoeg stond.’

Bitter onbegrip

‘Het stoorde haar erg dat zo weinig mensen haar begrepen. De meesten zeiden: “Doe eens uw best, zet er u over, probeer vrolijk te zijn”. Dat ergerde haar oneindig. “Ik zou niets liever willen”, zei ze. Ze kon maar bij heel weinig mensen terecht met haar problemen, al zeker niet met haar wens om euthanasie te krijgen. De meesten lieten haar vallen. Het maakte haar bitter: “Als ik een ongeneeslijke kanker had en euthanasie zou willen, dan zou iedereen begrip hebben voor mijn keuze, op bezoek komen met bloemen en me volop steunen. Maar nu krijg ik nauwelijks steun”.

‘Ze heeft maar aan drie mensen verteld wat ze van plan was: haar beste vriendin, mijn papa en mij. We mochten het niet verder zeggen. Aan haar familie wou ze het niet zeggen, ze was bang voor de negatieve reacties, het onbegrip. Ze zouden haar misschien proberen tegen te houden. Bovendien viel het haar al zwaar om het aan mij en aan mijn papa te vertellen. Dat was al zo vermoeiend. Ze dacht haar familie gewoon een doodsbrief te sturen, maar ik ben het hun gaan vertellen, uit respect.’

‘Eerst wou ze niet dat ik meeding naar het ziekenhuis. Ze wou niet dat ik haar dood zag. Ik heb haar toch kunnen overtuigen om me toe te laten. Ik ben bij haar gebleven tot het einde, ik heb haar hand vastgehouden toen ze stierf. Ik ben zo blij dat we mooi afscheid hebben kunnen nemen. We hebben mekaar nog eens goed vastgepakt. We hebben de essentie herhaald van wat we de voorbije drie weken al hadden gezegd. Ik heb haar bedankt voor de mooie jeugd die ze me gaf. En dat ik haar graag zag en haar nooit zou vergeten. Het klinkt cliché, maar het paste daar, we meenden het.’

‘Zij zei dat ze heel blij was dat ik erbij was, dat ze trots was dat ze mij had gemaakt, dat ik een goede jongen ben. Ze wenste vooral dat ik gelukkig zou worden. Iets wat haarzelf niet gelukt was. Ze vond het indroevig dat haar leven zo gelopen was en het maakte haar ook bitter. Tegelijk was ze opgelucht dat haar lijdensweg eindelijk voorbij was.’

‘Op die manier afscheid kunnen nemen, dat is de goede manier, het helpt om verder te gaan. Maar als ik het nu herbeleef, doet het nog veel pijn, het zit nog heel diep.’

‘Ze heeft ook aan zelfmoord gedacht, maar ze vond dat te gruwelijk, te mensonwaardig voor haar en voor mij. Dat vind ik sterk. Ik heb haar gezegd dat ik haar eeuwig dankbaar ben dat ze het zo goed heeft aangepakt, dat het mooi is kunnen verlopen. Dat is een troost.’

Dringend minder taboe

‘De eerste maanden heb ik het huis onaangeroerd gelaten, ik kon het niet. Het was te confronterend. Nu ben ik het met de hulp van mijn papa en de mama van mijn vriendin, stilaan aan het leegmaken. Eén keer per week, meer lukt me niet. Als ik er kom, word ik vanzelf minder opgewekt. Ik denk dat ik het eerst zal verhuren en het daarna zal verbouwen voor ik er eventueel zelf in ga wonen. Ik heb het me vaak beklaagd dat ik een enig kind ben, het had veel geholpen als ik mijn verdriet en emoties had kunnen delen met een broer of zus. Met iemand die in exact dezelfde positie staat. Nu moet ik alles alleen beslissen.’

‘Ik kan er wel goed over praten met mijn vrienden. Zij zeggen dat ik veranderd ben, volwassener geworden. Ik moet nu meer voor mezelf zorgen. Toen mijn mama het verteld had, ben ik gestopt met mijn bijkomende master. Dat ging echt niet meer. Ik kan het me gelukkig veroorloven een tijdje te bekomen, dankzij het geld dat ze me heeft nagelaten. Het helpt de pijn niet te verdwijnen, maar het is een troost dat als 24-jarige te hebben.’

‘Ik hou er ook een beter contact aan over met mijn nonkel en mijn halfzus. Met mijn nonkel – haar broer – kon ze niet zo goed praten over haar depressie. Net als zovelen besepte hij niet dat het zo erg was.’

‘Weet je, ik hoop dat ik met mijn verhaal kan bereiken dat euthanasie vanwege psychisch lijden minder taboe wordt. Dat meer mensen er begrip voor krijgen. Dat ze beseffen dat het zeker zo erg is als een ongeneeslijke ziekte. Mijn mama zou geweldig trots op me zijn als ze wist dat ik dit deed.’

‘Op haar laatste dag zijn we nog gaan wandelen bij het kasteel van Horst, in Holsbeek. Het was erg onwezenlijk, alsof er niets aan de hand was. Terwijl ze er 24 uur later niet meer zou zijn’ ‘We hebben samen de doodsbriefven geschreven, zijn samen naar de begrafenisondernemer geweest. Ze wilde niet dat ik er achteraf alleen naartoe moest. Heel vreemd, de persoon over wie het ging die erbij was’ ‘Ze heeft me uitgelegd waarom ze voor euthanasie koos: “Natuurlijk is mijn liefde voor jou ontzetten

(/plus/ochtend)

Lees de volledige krant >
(/plus/ochtend)

Slechts
€10

Nog geen abonnee?

Lees nu 1 maand zeer

voordelig ([http://www.standaard.be/1maandproef?](http://www.standaard.be/1maandproef?utm_source=standaard&utm_medium=plusdetail&utm_campaign=9euro)

[utm_source=standaard&utm_medium=plusdetail&utm_campaign=9euro](http://www.standaard.be/1maandproef?utm_source=standaard&utm_medium=plusdetail&utm_campaign=9euro))

Meer?

Lees de volledige krant digitaal.

(<http://www.standaard.be/plus/ochtend>)